

YTTERSTA
ANSVARET

Det tredelade föräldrasystemet

SOCIALFÖRVALTNINGEN

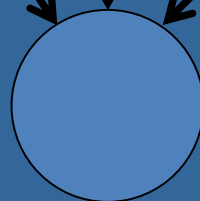
PRAKTISKA
EMOTIONELLA
VÅRDEN

Familjehem/
Institution

VÅRDAD
EMOTIONELL
RELATIONEN

1

2

Forskningsområdet

Det tredelade föräldraskapet

Det råder i grunden en intressekonflikt mellan barn och föräldrar när professionella skall ge vård till barnet.

Familjeterapeuter med en systemteori, lämpade att utveckla det tredelade föräldraskapet.

- 1982 Socionom utbildning
- 1995 Legitimerad Psykoterapeut
- 1997 Magisterexamen i Sociologi
- 2007 Medicine Doktor
- Klinisk praktik

1984-1995 BUP- Öppenvård

1995-2007 BUP-kommunal

2007- Studierektor /avd. Barn- och ungdomspsykiatri

Gråt inte: Forska

- Varför blir det inte bättre när samhället blir förälder?
- Varför är anmälningens benägenheten så låg?
- Varför uppstår så många konflikter kring professionella som arbetar?
- Hur är samhällets föräldraskap utformat?

Samhällets skydd till barn som far illa brister

Analysen av bristerna var viktiga

Barn i behov av skydd föds in i sociala miljöer i vilka de inte kan lita på de vuxna.

När samhället kompenserar för detta med nya sociala miljöer; familjehem, HVB så borde de garanteras ett bättre liv; men så är inte alltid fallet.

Sverige saknar nationell statistik över

Anmälningar

- Vem som anmäler
- Vad som anmäls
- Hur många som filtreras ut

Utredningar

- Hur många barnavårdsutredningar som genomförs
- Hur många leder vidare

**VI KAN INTE UTVÄRDERA SKYDDET TILL
BARN SOM FAR ILLA**

Bortfall
117 (8 %)

Anmälan
1570

Utredning
514 (33%)
CPL 288 (18%)

Insats
224 (14 %)
Lvu 32 (2%)

15 annat

16 %

Inte utredda
651 (41 %)

Utredda-ingen insats
258 (16%)

Madeleine Cocozza

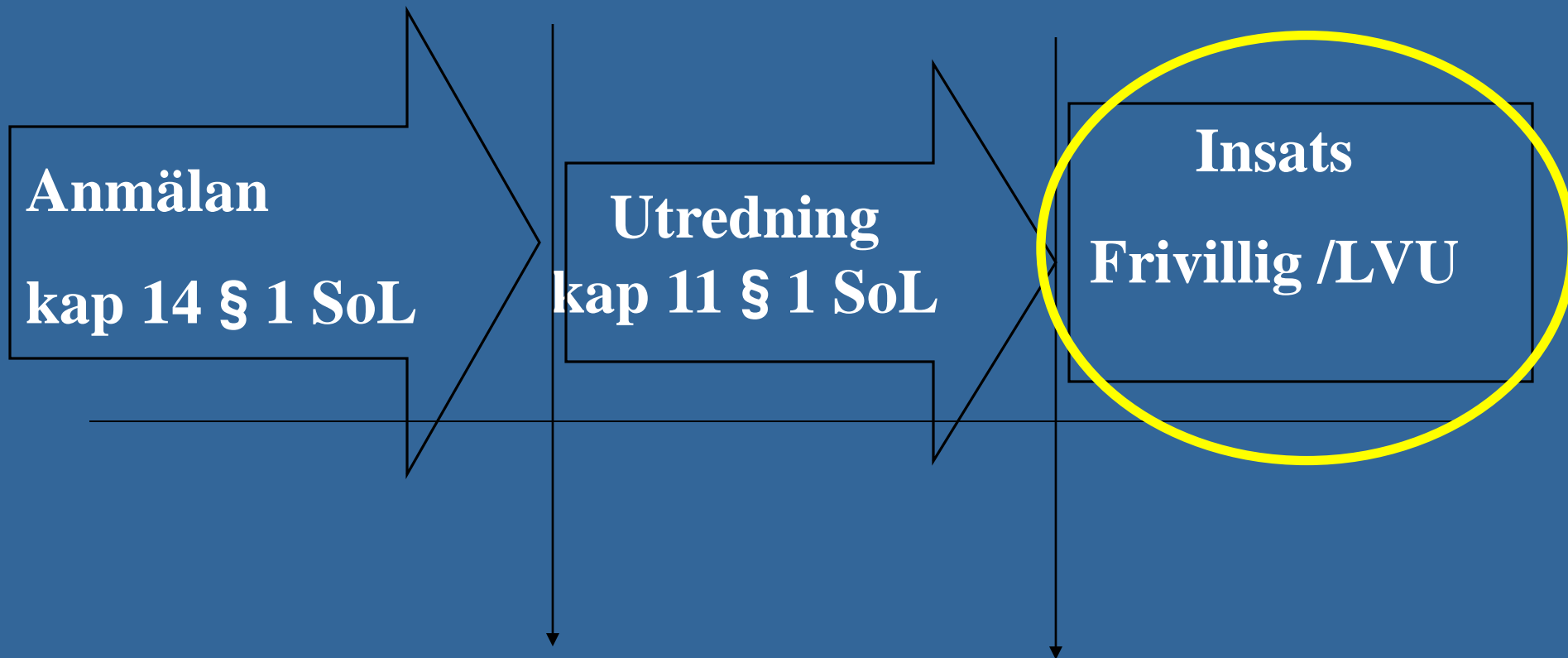
Barn far illa!

en analys av bristerna i
samhällets familjebygge

Carlssons

Tre nivåer av skydd= Barnskyddssystem

Barns skydd i ett vanartsparadigm

*År 1902 Lagen angående uppfostran åt
vanartade och i sedligt avseende
försummade barn*

Lag angående uppfostran åt
vanartade och i sedligt afseende
försummade barn.

1. miljö och eget beteende

2. Barns behov av skydd kopplades till social klass.

Socialtjänsten riktar sig till grupper som lever under socioekonomiska riskfaktorer.

Barn som far illa

Barns skydd i Socialtjänsten

**Barns skydd
Anmälan/Konflikt/Tvång**

**Social tjänst
Ansökan om hjälp
Konsensus /Frivillighet**

```
graph LR; A[Anmälan  
kap 14 § 1 SoL] --> B[Utredning  
kap 11 § 1 SoL]; B --> C[Insats  
Frivillig /LVU]; D[Ansökan] --> A;
```

Anmälan
kap 14 § 1 SoL

Utredning
kap 11 § 1 SoL

Insats
Frivillig /LVU

Ansökan

Socialstyrelsen

IVO Inspektionen för
vård och omsorg

Det
kommunala
självstyret

---

290 kommuner
Storlek 8,77 km- 20 500 km
Population 2 500 -870 000

3. Den vetenskapliga basen för barn skyddet och samhällets föräldraskapet kommer att utgöras av det vetenskapliga ämnet socialt arbete

Socialtjänstlagen definierar professionen

Kap 3 § 3

Insatser inom socialtjänsten skall vara av god kvalitet. För utförande av socialnämndens uppgifter skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.

Socialnämnden ska använda handläggare som har avlagt svensk socionomexamen eller **annan relevant examen** på grundnivå i högskolan eller som har utländsk utbildning som erkänts enligt 3 b § andra stycket för utförande av sådana uppgifter inom socialtjänsten rörande barn och ungdom som innefattar

1. bedömning av om utredning ska inledas,
2. utredning och bedömning av behovet av insatser eller andra åtgärder, eller
3. uppföljning av beslutade insatser.

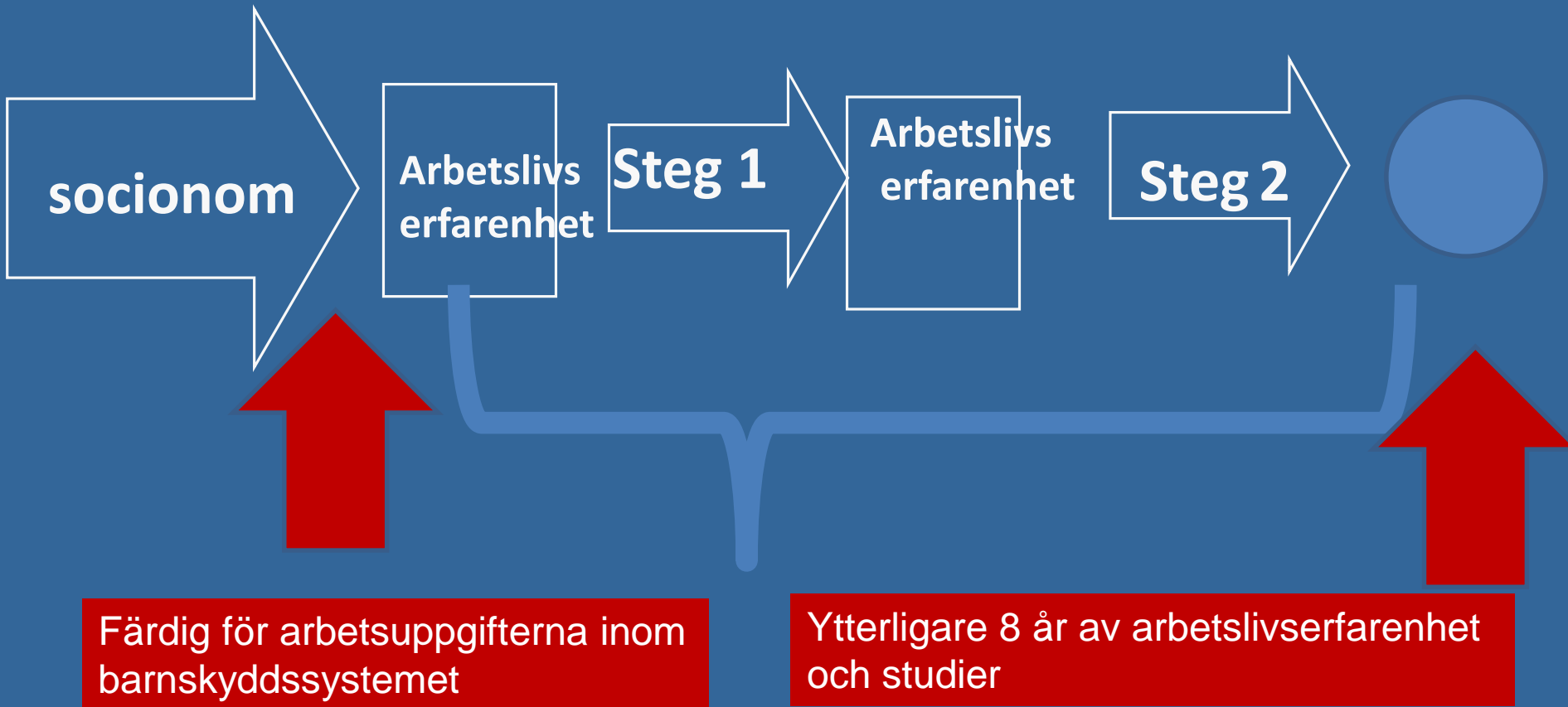
Socialnämnden ansvarar för att den handläggare som självständigt utför arbetsuppgifter som avses i andra stycket har tillräcklig erfarenhet för uppgiften.

- 86 % socionomer
  - första arbetet
- ingång och exit yrke
(Tham ,2008)

Socionomutbildningen

- Tvärvetenskaplig (huvudämne: socialt arbete)
- 3,5 år (210 hp)
- Ingen specialisering
- Intag direkt efter gymnasium, inga förkunskapsprov, färdiga 22 år, direkt till socialtjänsten.
- Utbildar inte specifikt för barns skydd

Leg. Psykoterapeut

Placeringsformer per den 1 nov 2013

År	2000	2002	2005	2007	2010	2012	2013
Totalt	14000	15000	15200	15 100	17200	20800	22668
LVU	4000	4300	4600	4 600	4800	5200	5398
Frivilligt	9500	10400	10 400	10 300	12100	15300	17034
Omedel.	150	160	200	200	300	300	236
Nya barn	4000	4400	4900	5900	7600	9300	10000

Källa Socialstyrelsen Barn- och unga insatser

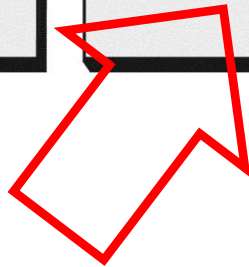
Beslut- Ingrepp -Behandling

De tre besluten för ett tvångsomhändertagande

Det professionella

Det politiska

Det juridiskt/politiska

Socialstyrelsen

IVO Inspektionen för
vård och omsorg

Det
kommunala
självstyret

---

290 kommuner
Storlek 8,77 km- 20 500 km
Population 2 500 -870 000

Barns behov av skydd i ett renodlat politiskt beslut för att skydda kommunernas självstyre

Hur påverkar denna ordning barns rätt att få
skydd?

2. Ingreppet

- ett potentiellt trauma i barnens liv

Präglas av metodlösheten

Hur omhändertar man barn?

INGEN SPECIFIK UTBILDNING FÖR ATT
SÄKRA OMHÄNDERTAGANDET AV OCH
VÅRD AV BARN I FAMILJEHEM.

Hur ska behandlingen i det tredelade föräldraskapet utformas?

YTTERSTA
ANSVARET

Det tredelade föräldrasystemet

SOCIALFÖRVALTNINGEN

PRAKTISKA
EMOTIONELLA
VÅRDEN

Familjehem/
Institution

VÅRDAD
EMOTIONELL
RELATIONEN

1

2

- En emotionell/juridisk de biologisk föräldrarna kvarstår som vårdnadshavare med olika emotionella laddningar
- Emotionell /praktisk de en dagliga vården och omsorgen ges av ett familjehem eller behandlingshem/ institution
- Vårdansvar socialtjänsten har ledningen och ansvaret yttersta makten, barnets hälsa.

Placeringsform per 1 nov 2013 // LVU //0-18 år

Placeringsform	&
Familjehem	70
HVB kommun och landsting	3
HVB enskilda	12
HVB med särskild tillsyn	9
Eget hem	6
Annan placeringsform (ex psykiatrisk klinik)	1

Familjehemsvården

Finns inget nationell statistik över
antal familjehem.

Skattning av riksförbundet c:a
8000

Utredning av familjehems lämplighet

- Inget lagrum för utredning av familjehem; kap 11 SoL utmynnar inte i ngt beslut om lämplighet: saknas således lagstadgade krav på familjehem.

Adoption 6 kap. 12 § SoL måste bedöma lämplighet

Kunskap om barn och adoptioner

Ålder/ hälsotillstånd

Personliga egenskaper

Socialt nätverk

Måste delta i föräldrautbildning

SOU 2014:3

- Ingen obligatorisk kontroll i rikspolisens misstanke- och belastningsregister för familjehem, endast för HVB.
- Saknas tak för antal placerade barn
- Behöver inte ha utbildning; vanliga familjer
- Behöver inte ta emot handledning

Inga lagstadgade krav på statlig tillsyn av familjehemsvården

- föreskrifter och allmänna råd: Socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem och HVB, föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2012:11)
- en handbok: Barn och unga i familjehem och HVB, en handbok om socialnämndens ansvar och uppgifter
- en vägledning om skolgång och hälsa: Placerade barns skolgång och hälsa – ett gemensamt ansvar (med Skolverket)
- ett utbildningsmaterial för familjehem: Ett hem att växa i – familjehemmets bok – Grundutbildning för jour- och familjehem
- en standardiserad bedömningsmetod för familjehem: BRA-fam, en standardiserad bedömningsmetod för rekrytering av familjehem

Hur bedöma familjehem och jourhem

BRA standardiserat initialt instrument

- **Krav på förkunskaper:**

Inga krav

- **Krav på utbildning:**

Socionomutbildning eller motsvarande

Utbildning till familjehemmen:

- Utbildningen är tänkt att vara uppdelad i åtta möten som är kopplade till ett kapitel var i Familjehemmets bok. Varje möte är planerat till tre timmar och den sammanlagda utbildningstiden **24 timmar**.

Krav på kursledare

Utbildningen genomförs av två kursledare varav minst **en ska ha socionomexamen eller motsvarande**. Båda kursledarna **bör ha erfarenhet av familjehemsvård**. Socialnämnden ansvarar för att all personal har lämplig utbildning och erfarenhet.

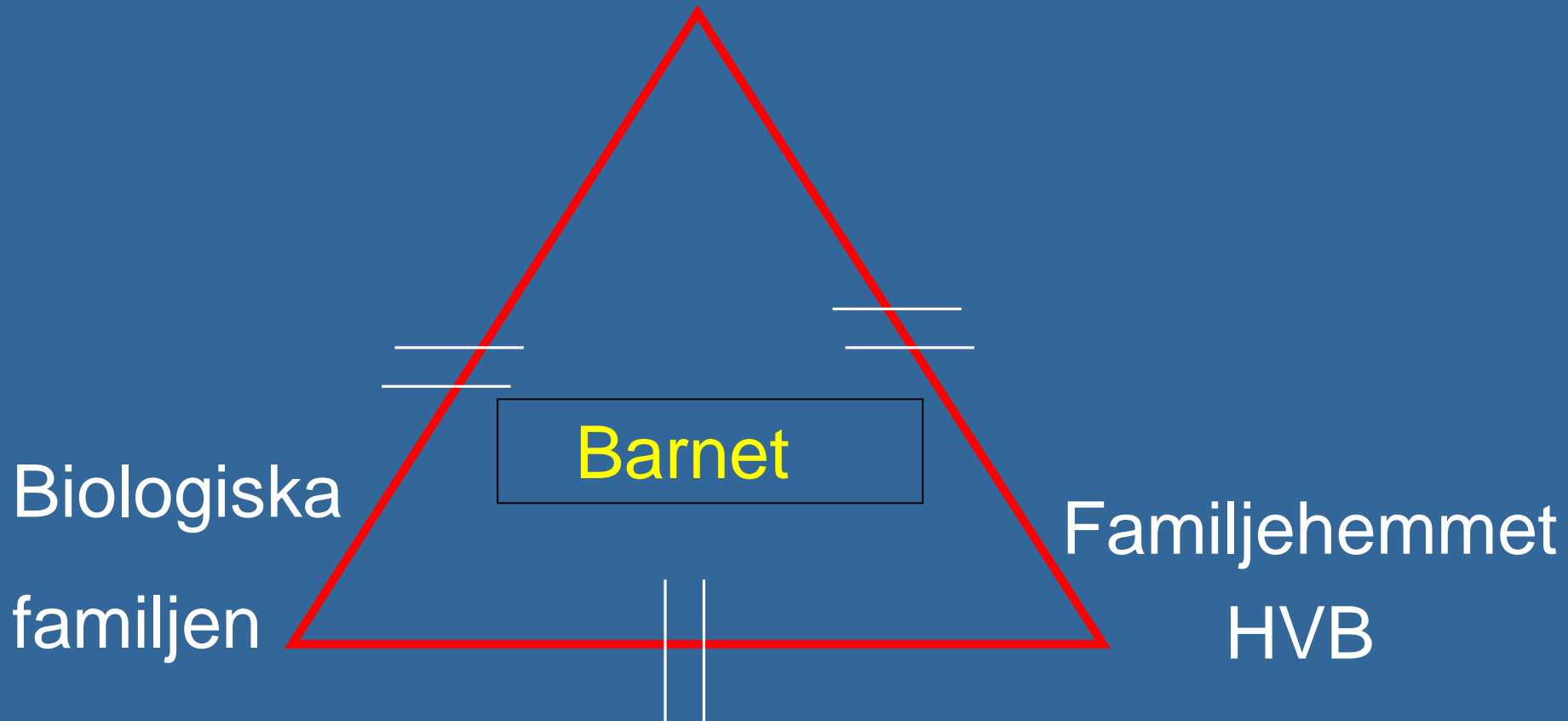
Varje tvångsomhändertagande en behandling

Systemteorin erbjuder en teoretisk grund för
att bedöma och arbeta med
förändringsprocesser i det tredelade
föräldraskapet.

Behandling det tredelade föräldraskapet

Socialtjänsten

Barnet kommer att reagera i och av
det tredelade föräldraskapet.

Familjeterapeuter måste lära sig att
analysera mot bakgrund av detta
system.

Utgår från barnets intresses;
konfliktperspektivet

Behandling i det tredelade föräldrasystemet

Att med utgångspunkt från barnets intresse
ge handledning till familjehem, träffa
biologisk familj; ordna samordningsträffar
med; fld och familjehem/ sociala
förvaltningen m,m

Utfall av vård i samhällets föräldraskap

- Dödligheten är nästan fem gånger så hög bland barn och unga som varit placerade jämfört med andra barn och unga

Socialstyrelsen, 2013; Vård och omsorg om placerade barn.

Unga i familjehem använde psykofarmaka 4-7 gånger vanligare än unga i befolkningen

Socialstyrelsen, 2013; Vård och omsorg om placerade barn.

-

- Andelen unga placerade i HVB som regelbundet använder antidepressiva läkemedel, konventionella sömnmedel och antipsykotiska läkemedel var **15-19** gånger högre jämfört men barn och unga i befolkningen. Andelen som regelbundet använder ångestdämpande läkemedel eller melatonin var **12** gånger högre.

Socialstyrelsen, 2013; Vård och omsorg om placerade barn.

Psykisk ohälsa

- Tio gånger fler barn och unga som är placerade i hem för vård eller boende har vårdats för självskadebehandling. För barn och unga placerade i familjehem är andelen sju gånger högre än för barn och unga i befolkningen.
- Socialstyrelsen, 2013; Vård och omsorg om placerade barn.

Skolgång

- 60 % av de långtidsvårdade pojkarna i familjehem hade inga eller ofullständiga betyg från åk 9 jmf med var femte i normalpopulationen.

(Berlin et al, 2011; Vinnerljung & Hjern, 2011)

- Av de barn som placerades före 10-års ålder hade endast **sex av tio** grundläggande behörighet till gymnasiet.

Socialstyrelsen, 2013; Vård och omsorg om placerade barn.

Tonårsföräldraskap

c:a var femte flicka som placerades under tonåren blev mamma före 20-årsdagen.

3,4 ggr fler än i normalbefolkningen

(Vinnerljung & Sallnäs, 2008).

Stabilitet

Hög frekvens av sammanbrott:

Av 100 barn som vid 12 årsålder varit familjehemsplacerade i fyra år: var fjärde placering havererade i tidiga tonåren i genomsnitt efter 10 år i samma familjehem.

(Sallnäs & Vinnerljung, 2012).

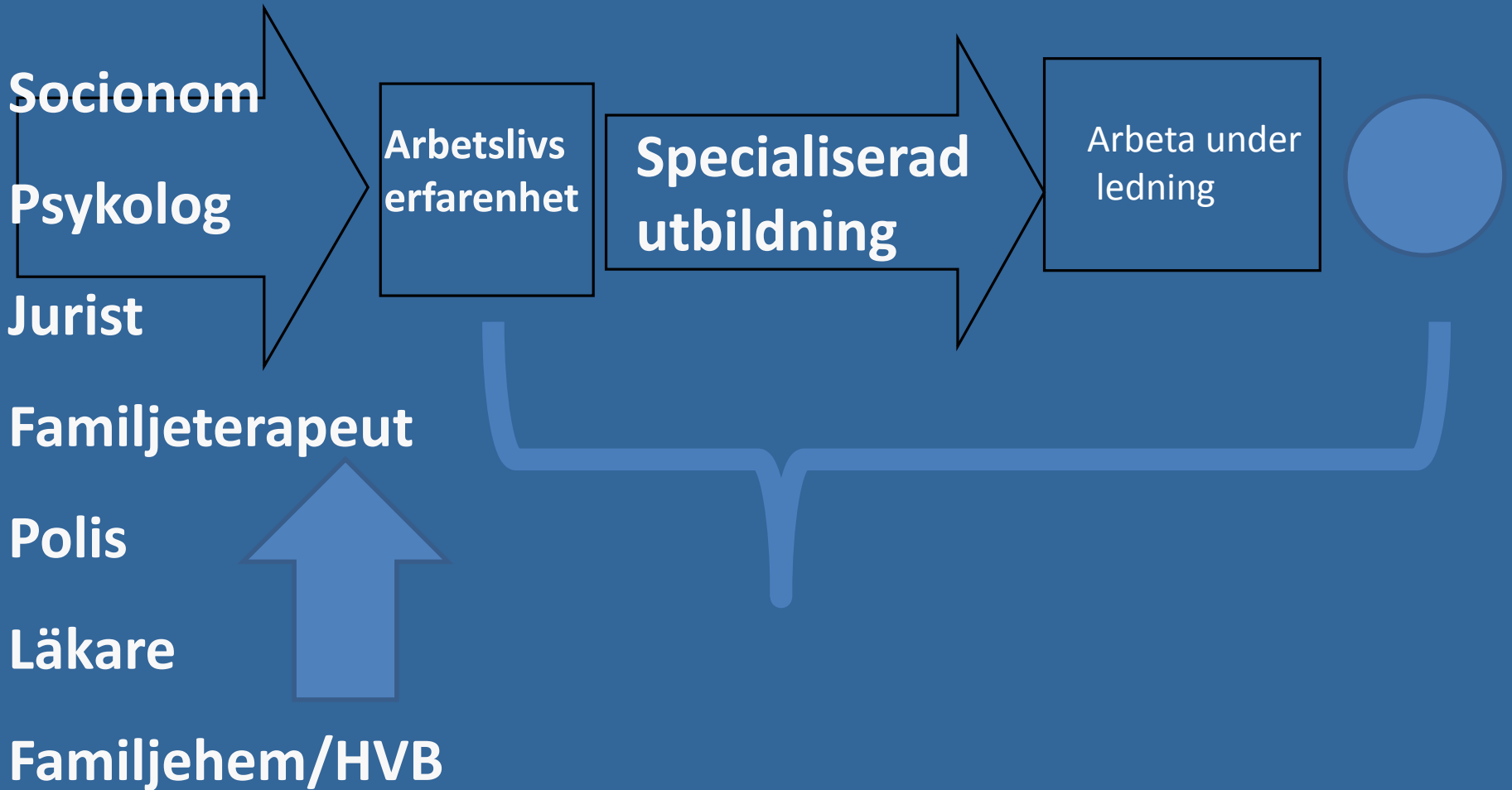
Barnskyddsmyndighet

Lyft ur barns skydd ur socialtjänsten.

Inrätta en specialiserad, tvärvetenskaplig myndighet (juridik, psykiatri(barn och vuxna), socialt arbete, medicin, som sorterar direkt under regeringen. Utförandet i regionala enheter.

*Ta bort det renodlade politiska
steget i beslutsordningen för ett
tvångsomhändertagande*

Skapa en barnskyddsutbildning

SLUT

Avslutade vårdtillfällen år 2011 (%)

	Totalt	Åter fldhe m	Eget boende	Ny placering SoL	Ny placering LVU	Vårdnads över flyttning	Adoption	Annan
SoL	10 860	37	10	---	7	2	<1	43
LVU	1 545	37	6	37	2	6	<1	11